

1.2. EL TEXT LLATÍ DE BASE

Les recerques dutes a terme fins ara no han aconseguit individuar l'exemplar de la Vulgata llatina que hagués obrat en mans de la persona o persones que traduïren els llibres de l'Èxode i del Levític en la Bíblia del segle XIV i que hauria explicat totes les variants que s'entreveuen. Més aviat, l'estudi de les variants llatines subjacents a aquesta versió permet tan sols de concloure que el traductor o traductors són deutors de diverses tradicions o famílies manuscrites que es mouen entre els segles XII i XIV en l'àrea catalano-llenguadociana.

D'entrada, queda, doncs, confirmada la hipòtesi de l'illustre investigador francès Samuel Berger, el qual, en els seus estudis sobre la Vulgata llatina, havia defensat l'existència d'un «texte languedocien». El mateix Berger situa Llenguadoc i Catalunya com a zones on aquest text hauria crescut i influït.³ Per aquest motiu, hem preferit anomenar-lo «text catalanollenguadocià». En efecte, segons Berger, un text català de la Vulgata, emparentat amb una recensió viva també a Castella, hauria entrat a França en el segle IX i hi hauria influït sobre els manuscrits bíblics del Llenguadoc. D'altra banda, aquest text català, amalgama de les tradicions francosaxones (Alcuí) i hispàniques (Toletanus), seria el text copiat en bíblies ripolleses, tant la de Roma (Biblioteca Vaticana) com la de París o de Sant Pere de Rodes (= *R*), del segle XI, i, en un grau menor, la Bíblia d'Urgell, del segle X.⁴ Els manuscrits més antics provinents del Llenguadoc i que testimoniarrien aquest tipus de text, mixt i sincrètic, són el Codex Aniciensis (París, Bibliothèque Nationale, lat. 4; segles IX-X) i la Bíblia de Mazarí (París, Bibliothèque Nationale, lat. 7, segle XI). Ara bé, Berger afirma que el manuscrit més pròxim al text llenguadocià és la Bíblia de Montpeller (British Library, Bibliotheca Harleiensis 4772 i 4773), de finals del segle XII o començaments del segle XIII. Precisament, aquesta Vulgata de Montpeller (= *M*) dóna raó de no poques lliçons variants que trobem en la traducció catalana d'Èxode i de Levític, i, per aquest motiu, ha estat col·locada en l'aparat de vulgates autòctones catalanollenguadocianes (indicat amb el símbol ©). En la nostra edició hi ha, doncs, dos aparats crítics de la Vulgata: l'aparat de les vulgates col·locades en l'edició crítica de la Vulgata Stuttgartensis (indicat amb el símbol ©) i l'aparat amb les vulgates autòctones.

La segona de les vulgates autòctones escollides per a donar raó del text llatí subjacent a la traducció del segle XIV és la Bíblia provinent del monestir benedictí de Sant Feliu de Guíxols, que es conserva a la Biblioteca Pública de Girona (ms. 107). Aquesta Vulgata de Girona (= *G*) fou copiada en la primera meitat del segle XIII, no gaire més enllà, pel que sembla, de l'any 1230, data en què s'imposà el sistema d'E. Langton de dividir els llibres bíblics en els actuals capítols: aquest sistema substituï el sistema tradicional de

3. BERGER, *Histoire de la Vulgate*, pp. 26 i 73.

4. QUENTIN, *Mémoire*, pp. 399-401.